

Carthago delenda est

Kartagina Nowe Miasto (łac. Karthago, późn. Carthago, gr. Καρχηδών = Karchedon, fen Qrt-ḥdšt = Kart Chadaszt, arab. كارتاجين = Kartadż lub hebr. קרתגו = Kartago) - starożytne miasto-państwo w północnej Afryce na wybrzeżu Morza Śródziemnego w pobliżu dzisiejszego Tunisu, założone w IX w. p.n.e. przez Fenicjan z Tyru. Bardzo ważny ośrodek handlowy i polityczny.

Szczyt potęgi Kartagina osiągnęła w III w. p.n.e. W tym samym stuleciu wdała się w serię wojen z Rzymem, które zakończyły się zagładą miasta w 146 p.n.e.

Kilka dekad szybkiego wzrostu kartagińskiej gospodarki nie uszło uwadze Rzymu. Gdy Kato Starszy odwiedził Kartaginę w 153 p.n.e. i ujrzał jej fantastyczne odrodzenie, stał się fanatycznym zwolennikiem jej całkowitego ujarzżenia.

Wypadki afrykańskie tamtych lat sprzyjały jego dążeniom. Królestwo numidyjskie, które wzrosło w siłę w wyniku klęski Kartaginy w drugiej wojnie punickiej, zaczęło rozwijać swoje miasta i handel. Stabilne rządy króla Masynissy sprzyjały wzmocnieniu militarnemu i gospodarczemu. Masynissa jako sojusznik Rzymu czuł się bezpieczny i coraz częściej napadał na terytorium Kartaginy.

Umacniające się mimo ucieczki Hannibala stronnictwo demokratyczne wezwało do zbrojnego powstrzymania napadów Masynissy. Rozpoczęto działania wojenne, które przyniosły Kartagińczykom porażkę, a dla Rzymu stały się pretekstem do rozpoczęcia III wojny punickiej w 149 p.n.e.

W 146 p.n.e. Rzymianie zdobyli Kartaginę. Miasto zostało zburzone, a ziemia na którym stało, zaorana i przeklęta (obsypana solą miała nic już nie urodzić). 90 proc. mieszkańców miasta zginęło podczas oblężenia i szturmu. Resztę Rzymianie sprzedali w niewolę.

Kato Starszy: Wsławił się nieprzejednaną wrogością do Kartaginy i ciągłymi nawoływaniami do jej zburzenia. Polegało to m.in. na tym, że każde, wygłaszane na dowolny temat, wystąpienie w Senacie kończył zdaniem:

Ceterum censeo Carthaginem esse delendam (łac. *A poza tym sądzę, że Kartaginę należy zniszczyć*).

Cytowane to bywa również jako ***Delenda est Carthago*** lub ***Carthago delenda est*** (*Kartaginę trzeba zniszczyć, Carthage must be destroyed*) albo *Videtur et hoc mihi Carthaginem non debere esse* (*Jeszcze to mi się wydaje, że Kartagina nie powinna istnieć*).

Jakimi słowami w rzeczywistości posłużył się Katon, nie wiemy, wiadomość ta bowiem przekazana jest przez Plutarcha, a ten zapisał to po grecku δοκεῖ δέ μοι καὶ Καρχηδόνα μὴ εἶναι [dokei de moi kai Karchedona me einai], "zresztą wydaje mi się również, że Kartaginy powinno nie być". *Ceterum censeo Carthaginem esse delendam* jest późniejszym, już nowożytnym, przekładem tych słów.

*

Po kilkudziesięciu latach Kartagina odrodziła się jako rzymska kolonia. Po podboju Północnej Afryki przez Arabów w VII w. miasto zaczęło tracić na znaczeniu i w końcu opustoszało.